

Strandkolonier i Skåne 2025

Bengt Legnell

Bakgrund

Historisk dokumentation av backsvälans status här i Sverige är svår att hitta. Tycko Brahe nämnde svalan på 1500-talet, Linné på 1700-talet och Sven Nilsson på 1800-talet – samtliga omnämnanden kommer från Skåne, där svalorna rapporterades häcka i branterna utmed havet, i sandiga backskärningar i de inre delarna av länet och mellan stenblock i hamnar och stenbroar. Sven Nilsson nämnde att arten var tämligen vanlig i Skåne på 1800-talet.

Säkerligen fanns det även backsvälar i niporna utmed de Norrländska älvarna på den tiden.

Men i de mellersta delarna av vårt avlånga land verkar det inte finnas några rapporter rörande backsvälekolonier.

Kan det vara så att backsvälan likt t.ex. lövsångaren, gransångaren, blåhaken och kärrsnäppan förr i tiden har haft en nordlig och en sydlig utbredning?

Något omvälvande hände under 1900-talet i samband med den industriella revolutionen som fick stora konsekvenser för backsvälorna. De naturliga häckbranterna i syd exploaterades och våra nordliga älvar reglerades. Samtidigt öppnade vi upp våra sandåsar för att producera sand och grus i massor för att bygga vägar, industriområden och förstäder.

Speciellt i Mälar-regionen öppnades hundratals nya grustäkter upp, vilket den opportunistiska backsvälan utnyttjade till fullo och flyttade in och bildade jättekolonier, många gånger med åtskilliga 100 par.

I försök att tyda de fåtaliga rapporter som finns på Artportalen från andra hälften av 1900-talet tror jag att över hälften av den svenska populationen av backsvälar plötsligt började kolonisera denna för svalornas utbredning nya Mälar-region.

Under höstflytten till väst-afrika rapporterade t.ex. Uno Unger 25/8 1965 hur uppskattningsvis 300,000-500,000 backsvälar under en 20 minuters period sökte nattkvist i vassen vid Dättern, en vik i södra Väneren. Det lät som "ett jättelikt brus från en forsande älv" berättade han poetiskt. Var

dessas svar kommit ifrån är naturligtvis svårt att avgöra.

Allt förändrades åter igen drastiskt under 2000-talets början när myndigheter beslutade att inte längre förlänga tillstånden att bryta natursand. De mindre täkt-företagen tvingades avsluta verksamheten och återställa täkterna, dvs. slanta ut branterna och plantera tall. De större koncernerna lade om verksamheten för att industriellt och storskaligt börja spränga berg som mals ner till stenmjöl. (Dessa företag producerar faktiskt nu mer ballast-material än de gjorde under slutet av 1900-talet)

Detta fick en förödande effekt på backsvalekolonierna runtom i landet, speciellt så i de mellersta delarna av Sverige där kolonierna uteslutande var belägna i sandtäkter. I denna region är backsvalan numer på väg att utgå som häckfågel i flera områden, t.ex. Örebro, Södermanlands, Västmanlands, Uppsala och Gävleborgs län.

I norra och södra delarna av landet gick det något bättre därför att kolonierna inte enbart var belägna i kommersiella täkter såsom i mellersta Sverige. Här fanns även kolonier naturligt belägna i branter utmed kusten, i älvsniporna eller upplagda högar på bondgårdar, golfbanor och byggarbetsplatser samt i mindre omfattning mellan stenblock i hamnar, kanaler och stenmurar.

Det är svårt att uppskatta hur stor del av den svenska backsvale-populationen som försvunnit sedan andra hälften av 1900-talet. Det finns flera uppskattningar som gör gällande att mellan 70 – 80% försvann. Denna nedåtgående trend fortgår som en konsekvens av omställningsprocessen av Svensk ballast-industri.

Den riksomfattande kartläggningen som genomfördes i Birdlife's regi 2020 – 2021 dokumenterade 500 kolonier totalt i Sverige. Av dessa var nästan hälften – 236 kolonier, små, med mellan 1 – 20 bohål. Hälften, 259 kolonier, var belägna i kommersiella sandtäkter (192) eller tillfälligt upplagda högar (167). Se fotnot i slutet av denna rapport.

Skåne, varifrån 1/5 av Sveriges kolonier rapporterades – 95 kolonier, hade en bredare fördelning av kolonier biotopmässigt än övriga Sverige – både i "naturliga" och "industriella" miljöer, enligt ovanstående kartläggning.

En stor del av Sveriges stora kolonier återfanns dessutom i denna region. (61 kolonier med mellan 30 till över 200 bohål) Kolonierna här var jämnt fördelade mellan grustäkter (30), upplagda högar (33), i naturliga branter (27) samt mellan stenblock i hamnar (5)

Kolonier belägna i branterna utmed den Skånska kusten 2020 – 2025

2020 klassificerade Artdatabanken backsvalan som "VU", det vill säga sårbar, med risk för utrotning. Arten minskar fortfarande kraftigt runt om Sverige i takt med att kolonierna decimeras eller försvinner från kommersiella grustäkter.

Utmed den Skånska kusten samt på ön Ven finns en handfull av för Sverige unika kust-sträckor med mycket höga och branta åsar bestående av sand och jord.

I dessa branter har backsvalan förmodligen häckat sedan urminnes tider. Regelbundna stormar omformar de höga branterna så svalorna får möjlighet att gräva nya kolonier – en förutsättning för att de ska trivas.

För att försöka förstå om kolonier belägna i dessa naturliga branter utmed den Skånska kusten minskar på samma sätt som kolonierna i kommersiella tåkter, påbörjades ett projekt 2020 för att kartlägga dessa kustområden.

Tyvärr fanns endast ofullständiga rapporter från kända kust-kolonier på Artportalen (AP) dessförinnan. För att ge ett exempel fanns det få rapporter om kolonierna på Ven rapporterade till AP före detta projekt. Här finns sedan hundratals år några av Sveriges största kolonier. Andra stora kolonierna återfinns i den 20 – 60 meter höga kust-åsen som ligger mellan Backåkra – Kåseberga – Hammars Backar och de lika höga branterna norr om Landskrona samt som sagt på ön Ven i Öresund. Lägre branter, 3 – 10 meter höga, finns utmed Ravlunda skjutfält, Orelund – Viks hamn utmed Österlens golfbana söder om Stenshuvud, samt en mindre kuststräcka nedanför Ruthbovägen mellan Ystad och Svarte.

Utöver dessa 7 huvudlokaler brukar en handfull mindre kolonier temporärt etableras i mellan ½ - 2 meter höga strandkanter, ofta vid populära badstränder såsom Vitemölla/Kivik, Löderups strand, Hagestads naturreservat och Mälarhusen.

Bortsett från den lilla kolonin vid Vitemölla/Kivik som funnits här under många år, brukar dessa små koloner endast existera 1-2 säsonger.

Även i stensättning vid hamnar utmed kusten har små kolonier etablerat sig. En stor sådan koloni häckar t.ex. i sten-piren på ön Gråen i Landskrona hamn.

Inventeringen 2025 samt jämförelser med tidigare års resultat

Ravlunda Skjutfält.

Den 3-15 meter höga branten sträcker sig utmed stranden från Knäbäcksdösen i norr ner till Haväng, en sträcka på ca. 3km. Samtliga kolonier är belägna inom det militära skjutfältets gränser. Mellan 2021–2023 var kolonierna belägna i den norra delen. Efter den stora höststormen 2023 flyttade kolonierna 2024 söderut och är nu belägna vid skjutfältets södra gräns mot Haväng. 18 juni, 2025 räknades sammanlagt 375 bohål fördelade på 6 grupper.

Datum	Bohål	Svalor	Datum	Bohål	Svalor
2025, 18/6	375	150	2021, 3/6	200	70
2024, 12/7	55	20	2020, 26/6	120	30
2023, 4/7	70	50	2019, 22/5	?	30
2022, 23/6	100	20	2018, 7/8	100	20

Fotnot: 2023 drog en kraftig vinterstorm förbi vilket kraftigt påverkade den ca. 3 km långa kanten. Nya branter skapades i den södra delen av skjutfältet. Dessa var förmodligen inte tillräckligt stabila och rasbenägna, vilket gjorde det svårt att gräva botunnlar 2024. 2025 verkar dessa kanter ha stabiliserats något.

Ravlunda skjutfält sedd från Vitemölla hamn

Uppgifterna mellan 2018 – 2020 är tagna från AP. De mellan 2021 – 2025 kommer från egen kartläggning. Även om det inte går att sätta likhetstecken mellan antal bohål och häckande par - svalorna verkar gräva nya tunnlar ända in till slutet av häckningen, kan antal hål ofta indikera storleken av kolonin eftersom det ofta är svårt att avgöra hur många svalor som rör sig runt kolonin. Detta gör det viktigt att inventeringen görs vid ungefär samma datum, gärna mitten av juni – början av juli. Tyvärr har jag inte alltid haft möjlighet att genomföra inventeringarna vid samma datum.

Vitemölla Badhotell/Kiviks kapell.

Dessa två märkliga lokaler ligger knappt en km. från varandra (55.697190,14.213816 & 55.692551,14.218603) Sedan 2011 har häckande backsvalar rapporterats härifrån.

Tyvärr verkar ingen häckning ha skett 2025. Jag besökte båda stränderna 14/5 och såg två backsvalar vid Vitemölla Badhotell. 3/6 såg jag ett nygrävt hål vid denna kant men inga svalor.

Kanterna vid båda lokalerna är ca 15-20 meter långa och ½-1 meter höga och numer ordentligt igenvuxna och tilltäppta av flygsand.

Upp till 10 - 15 par verkar att samtidigt häckat i någon av dessa kanter som svalorna ofta omväxlande koloniserade.

3 av kolonierna vid Ravlunda hade drabbats av grafitt1. Även om självräs är det största hotet mot kolonin är väl detta mycket onödigt...

Den ½ meter höga häckbranten nedanför Kiviks kapell ligger precis invid en gångstig vilket under många år inte bekymrade backsvälorna.

År	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Vitemölla Badhotell	14 bohål 10 svalor	10 bohål 4 svalor	20 bohål 39 svalor	---	7 bohål 7 svalor	---	---	---	7 bohål 7 svalor	---	---	---	3 bohål 2 svalor	---
Kivik	---	Häckn. ? 2 svalor	Häckn. ? 1 svals	30 bohål 6 svalor	---	? bohål 1 svals	Bobesök	? bohål 40 svalor	? bohål 10 svalor	? bohål 20 svalor	? bohål 20 svalor	? bohål 50 svalor	? bohål 7 svalor	? bohål 10 svalor

Viks Hamn – Orelund

Det har rapporterats en backsvalekoloni i den ca. 2 – 5 m. höga 300 m. långa branten vid bunkern (55.619106,14.283269) 4-500 m. norr om Viks hamn sedan 2003. Vinterstormen 2022 fick en stor påverkan på denna ca. 1 km. långa kanten mellan Viks Bunker och Orelund. Stormen skapade en ny 5-6 m. hög brant vid Orelund (55.626620,14.280804) dit merparten av svalorna flyttade 2022. Stormen 2024 påverkade båda branterna vilket fick till följd att färre häckningar skedde detta år.

År	2025	2024	2023	2022	2021	2020	2008	2003
Viks Bunker	5 bohål 2 svalor	7 bohål 3 svalor	45 bohål 50 svalor	7 bohål 2 svalor	182bohål 70 svalor	225bohål 80 svalor	10 bohål 20 svalor	230 bohål 30 svalor
Orelund	86 bohål 30 svalor	45 bohål 52 svalor	70 bohål 80 svalor	120 hål 70 svalor	---	---	---	---

Egen inventering åren 2020 – 2025. Uppgifter 2003 & 2008 kommer från Artportalen

Kyls Havsbad.

Efter vinterstormen 2022 formades en ca. 1½ meter hög, 15 meter lång kant där backsvälorna började häcka. 2022 räknas 30 bohål och 2023 15 hål. Kolonin försvann 2024.

Kyls havsbad ligger utmed den långa och populära badstranden som sträcker sig

Backsvalekolonin låg i dynan bakom den solbadande kvinnan.

mellan Sandhammaren i syd och Örnahusen i nordost. Stranden kantas av en ca. 1-2 meter hög stranddyna.

Hagestads Naturreservat.

Naturreservatet gränsar i norr till Sandhammaren. Här finns en ca. 2-300 meter lång sträcka med en högre stranddyna – 2-4m. Normalt är kanten inte högre än 1 – 2 meter utmed kusten mellan Sandhammaren och Simrishamn.

2022 och 2023 rapporterades ca. 20 par i denna brant till Artportalen (55.377168,14.153194)

Löderups Camping

Denna lilla koloni rapporterades för första gången till Artportalen 2023. När jag bösökte badstranden 2024 räknade jag 12 bohål i två grupper med 6 hål vardera ca. 50 meter ifrån varandra.

Vid besök 22/6 fanns dessa inte kvar.

Däremot hade länsstyrelsen och Ystad kommun gjort en avspärrning ett par hundra meter väster om de ursprungliga kolonierna. Man hade även satt upp ett antal informationslappar med upplysningar om backsvalorna, som börjat häcka i en schakhög vid en stenpir ut i havet, runt denna avspärrning.

Jag räknade 5 bohål och 30!! backsvalor som flög runt hålen,
55.381366,14.127488

Avspärrning och informationslappar vid Löderups Camping. Kolonin finns i det mörka sandpartiet

Kåseberga.

Kåseberga är en del av den ca. 5 km långa, 50-70 meter höga, sandåsen som brant faller ner mot havet från Backåkra till Hammars Backar.

Backsvalkolonierna i dessa branter har har lång serie av rapporter till artportalen.

Ursprungligen fanns två kolonier här, den ena ca. 500 meter öster om hamnen, nedanför den militära silon (55.385672,14.071158 och den andra en dryg kilometer väster om byn (55.385791,14.047521). Efter den kraftiga höststormen 2023 tillkom ytterligare en koloni 2024.

Den ligger i en lägre brant – ca 5 meter hög, ca. 150 meter bortom fiskrökeriet vid byns västra hörn.

Vid rapporteringen till Artportalen råder en del oklarheter om vilken av de två kolonierna som åsyftas – den västra eller den östra, eftersom rapportören endast benämnt lokalen ”Kåseberga”. Att den inte finns rapporter vissa år beror förmodligen på att ingen lagt in rapporter härifrån. Rapporter från och med 2020 kommer från egna observationer.

Nämnas bör att höststormen 2023 raserade många av kolonihålen vid den västra branten. Detta innebar att häckning nästan helt upphörde vid denna brant 2024. Förmodligen var sanden för lös med stor rasrisk till följd. En del av svalorna flyttade förmodligen då till en ny brant 150 meter väst om fiskrökeriet. 2025 kom svalorna tillbaka till den höga västra branten.

Den höga västra branten vid Kåseberga. I år hade svalorna grävt 6 grupper av bohål, totalt 182 hål, efter det att de övergivit branten efter stormen 2023. Sanden i branten verkar fortfarande vara ganska lös, vilket får till följd att ras ännu regelbundet sker.

År	Västra kolonin	Östra kolonin	Väst om Rökeriet
2025 ()	319 hål, 70 svalor	5 hål, 2 svalor	43 hål, 50 svalor
2024 (1)	Ingen häckning	Ingen häckning	90 hål, 80 svalor
2023 (2)	75 hål, 80 svalor	40 hål, 60 svalor	
2022	229hål, 100 svalor	4 hål, 3 svalor	
2021	130 hål 50 svalor	50 hål, 10 svalor	
2020	?	50 hål, 50 svalor	
2019	?	100hål, 100svalor	
2018	80 hål, 80 svalor	?	
2017	85 hål, 85 svalor	?	
2015	50 hål, 50svalor	?	
2013		?	
2008	30 hål, 30 svalor	60 hål, 100 svalor	
1998	noterad	?	
1982	70 hål, 70 svalor	?	

- 1.2024 Storm raserade kolonin. Ingen häckning här.
- 2.2023 genomfördes inventeringen tidigt-19/5. Kolonin växte troligen en hel del efter besöket.

Hammars Backar

Den höga åsryggen som börjar vid Backåkra avslutas här. Sedan måste man leta sig bort till de höga branterna norr om Landskrona för att finna liknande rasbranter. Kolonierna är belägna inom Kabusa militära övningsfält. Tillsammans med närliggande Kåseberga har dessa två lokaler det mest betydelsefulla häckbranterna på det Skånska fastlandet.

2024 fanns 3 kolonier här. 2025 fanns 2 kolonier, den ena i en 3-7m hög brant, den andra på ca. 30-40m höjd. Under sommarmånaderna är detta område en mycket populär startplats för skärmflygning där uppvindarna vid kanten av branten mot havet används och ekipagen följer kanten upp mot Kåseberga. Ett flertal internationella tävlingar/flyg-aktiviteter går årligen av stapeln här.

2025	2024	2023	2022	2021	2020	2009	2001
212 bohål 80 svalor	278 bohål 100 svalor	220 bohål 100 svalor	271 bohål 100 svalor	310 bohål 100 svalor	100 bohål ? svalor	100 bohål ? svalor	200 bohål ? svalor

Inventeringen 2021-2025 gjordes av mig. Övrig information från AP.

SkOF'S informations-skyltar sattes även i år upp framför kolonierna i Ravlunda, Orelund, Kåseberga, Hammars Backar och kolonin söder om kyrkbacken på Ven.

Fotot från den lättillgängliga kolonin vid Kåseberga rökeri.

Hur störda blir backsvalorna av skärmflygning? Häckningarna har minskat här de senaste åren.

Ruthbovägen

Detta är den enda delen av kuststräckan med en högre kant

Backsvalekolonin är belägen utmed en 3–400 meter lång, 3-6 meter hög kant, den enda lite högre strandkanten i omgivningen. 2022 fanns även en koloni med 20 bohål ca. 1 km norr om denna koloni

2025	2024	2023	2022	2021	2012
183 bohål 30 svalor	114 bohål 60 svalor	90 bohål 30 svalor	130 bohål 100 svalor	100 bohål 30 svalor	160 bohål ? svalor

Inventeringen 2021-2025 genomfördes av mig.

Landskrona.

Sannolikt finns Sveriges tätaste population av häckande back-svalor om man räknar samman ön Gråen (Landskrona hamn), ön Ven i Öresund samt branterna mellan Ålabodarna och Sandbergen ca. 5Km norr om Landskrona.

2025 räknades totalt 1040, mestadels nygrävda, bohål i dessa tre områden (en rejäl minskning. Enbart på Ven räknades runt 12-1600 bohål 2021 och 2022)

Även ejder-häckningar är betydande i detta område. 2021 såg jag runt 20 ådor på rede och 5-6 grupper av pullis till havs enbart på ön Ven under backsvale-inventeringen där. En märklig iakttagelse jag gjorde, var att det nästan vid samtliga reden (drygt 10) fanns två ådor.

Kan detta vara det viktigaste häck-området i Skåne?

Sandbergen – Ålabodarna

För första gången under detta projekt kunde jag i år besöka detta kustområde, en strandremsa på ca 4km.

Sandbergen har rapporterats till Ap med flera namn, t.ex Glumslövs Backar eller Rustningshamn. Eftersom det går en vacker vandringsled förbi backsvalekolonierna vid Sandbergen görs regelbundet rapporter till Artportalen därifrån. 2025 fanns två kolonier i en ca 30-40 meter hög brant ca. 150 meter ifrån varandra. (55.924750,12.795155 – 55.923742,12.795874)

Det går en vandringsled även utmed kusten upp mot Ålabodarna, men leden går ett stycke från stranden, ofta med busk och skogs-dungar som skymmer sikten. Man måste således gå utmed stranden för att hitta kolonierna här – 2 stycken 2025, den ena verkade övergiven och den andra nygrävd.

År	2025	2022	2020	2018	2017	2016	2015	2013	2011	2005	2003	1997	1996
Sandberg.	Bohål:337 Svalor:150	Bohål: 210 Svalor: 80	Bohål: 60 Svalor:120	?	Bohål: ? Svalor:200	noterad	noterad	Bohål: 40 Svalor:60	Bohål: ? Svalor: 60	Bohål: ? Svalor:100	Bohål:390 Svalor:780	noterad	noterad
Ålaboda.	Bohål:42 Svalor:40	?	Bohål: 16 Svalor: 32	Bohål: 15 Svalor: 30	?	?	Bohål: ? Svalor:100	?	?	?	?	?	?

Uppgifterna 1996-2022 är tagna från Artportalen. 2025 från egen inventering. Ett antal av rapporterna till AP verkar godtyckliga, t.ex. Sandbergen 2003 där rapportören anger 390 bohål – säkert riktigt, men att 780 fåglar räknades verkar otroligt (390x2=780) Vissa rapporter måste nog tolkas.

Ven.

Ven verkar aldrig ha blivit ordentligt inventerad före början av detta projekt 2022. De rapporter som gjorts före detta datum gäller enstaka kolonier som ligger utmed öns sydvästra eller norra kant där man anlagt gång/cykel stigar.

Bohålen/kolonierna ligger utmed vissa stränder mycket tätt. Jag har därför delat in kolonierna i fyra kuststräckor.

1. En sträcka från öns syd-östra del ner till den södra delen, en sträcka på ca. 1 km. (55.893882, 12.718140 - 55.890352,12.706346) Detta är ett svårtillgängligt område med ca. 50-70 meter höga branter.
2. En sträcka utmed öns sydvästra kust upp mot Kyrkbackens Hamn. Det går en cykelstig utmed den sydvästra delen. Även denna sträcka är ca. 1 km. med något lägre branter jämfört med öns sydöstra kust. (55.898429,12.693587 – 55.902328,12.686683)
3. En ca. 300 meter lång, mycket stenig sträcka med 1-2 meter hög kant som börjar norr om Kyrkbacken utmed öns västra hörn (55.917145,12.666316 – 55.919730,13.666149)
4. En 100 meter lång, 3-4 meter hög, kant utmed öns norra sida precis där Skåneleden svänger ut mot Öresund. (55.921333,12.681255)

Den svårtillgängliga sydöstra sidan av Ven

Adam Bahr hjälpte till vid inventeringen på Ven.

År	2020	2019	2018	2014	2011	2006	2003
Sydväst	noterad	Bohål: ? Ex: 80		Bohål: ? Ex:140	Bohål: ? Ex:200	Hål:100 Ex:200	Bohål: ? Ex:30
Norr			Bohål: ? Ex: 80				

Man får anta att antal exemplar (Ex) är samstämmig med antal bohål.

Nämnas bör att det svårframkomliga området mellan Bäckviken och det sydöstra koloniområdet hade gott om ejderhäckningar 2021. Jag såg drygt 10 reden placerade ganska nära varandra på ett ställe. Eftersom jag inte ville störa gjordes ingen riktig kontroll.

De fyra strandkanterna där backsvalan häckar

År	2025	2024	2023	2022	2021
Sydöstra området	Hål: 290 Ex:100	Hål: 584 Ex: 130	Hål: 215 Ex:100	Hål: 800 Ex: 200	Hål: 650 Ex: 270
Sydvästra området	Hål: 211 Ex:60	Hål:332 Ex: 10	Hål: 199 Ex: 70	Hål: 375 Ex: 150	Hål: 370 Ex:210
Västra området	Ingen häckning	Hål: 144 Ex:20	Hål: 125 Ex:70	Hål: 200 Ex 80	?
Norra området	Hål: 160 Ex: 80	Hål: 60 Ex: 30	Hål:120 Ex: 70	Hål:227 Ex: 100	?
Total:	Hål: 661	Hål: 1120	Hål: 659	Hål: 1602	Hål:1020

- 2021: Enbart utmed det sydöstra hörnet fanns 9 kolonier. Tyvärr missade jag väst och norr detta år.
- 2022: 8 kolonier i sydöst, 3 kolonier i sydväst, 4 kolonier i väst.
- 2023: Vinterstormen omformade nästan samtliga branter och raserade gamla bohål – många hål 2021-22 kan evt, ha varit äldre hål. 3 kolonier i sydöst, 3 kolonier i sydväst, 4 kolonier i väst.
- 2024: 3 kolonier i sydöst, 2 kolonier i sydväst, 3 kolonier i väst. Regn & storm, få svalor flygandes
- 2025: 2 kolonier i sydöst, 1 i sydväst.

(”grupper med bohål” är nog en bättre benämning än ”koloni”)

Sammanfattning.

Kolonierna utmed Skånes fastlandskuster verkar att ha återhämtat sig efter vinterstormen 2023 vilket påverkade häckningen 2024.

Ravlunda-kolonin verkar att få en bättre häckning än under tidigare års rapportering.

Svalorna återvände i år till Orelund, om än inte i samma mängd som 2022-2023, efter att nästan ha varit borta 2024.

Kolonierna vid Kåseberga har i år nått samma storlek som före stormen 2023.

Kolonierna vid Hammars Backar och Ruthbovägen har haft ungefär samma storlek under hela perioden 2021-2025

En mindre koloni försvann, Vitemölla strand/Kiviks kapell, efter att ha funnits vid samma strandremsa åtminstone de senaste 14 åren.

Även den lilla kolonin som häckade mellan stenblocken i Kiviks hamn är borta i år. Man verkar att ha murat igen sprickorna mellan stenarna i piren.

Hur det står till med kolonierna på Ven är lite osäkert. Efter att ha räknat runt 1600 bohål 2021-2022 minskade antal hål 2023 till runt 650. Nästan samtliga av dessa var dock nygrävda efter det att vinterstormen dragit fram 2022-2023, Möjligen berodde det högre antal hål 2021-2022 på att en del hål som räknades dessa år var gamla hål.

Det har dock skett en klar minskning av backsvalor på Ven. 2021 fanns t.ex. 9 aktiva grupper av bohål utmed öns södra/sydöstra hörn. 2023 återstod endast 2. En koloni utmed öns sydvästra hörn försvann 2023. Även grupperna av hål på öns nordvästra hörn försvann 2025.

Inventeringen 2025 gjordes vid de flesta lokaler (ej så utmed Vens och Landskronas kuster vilka inventerades 3-4 juni) vid två tillfällen, en i maj efter det svalorna anlant till kolonierna, och sedan ytterligare ett besök i mitten av juni då svalorna börjat häcka. Antalet bohål ökade ganska ordentligt i vissa kolonier mellan dessa besök. Vid Ravlunda räknades t.ex 244 bohål maj 14. Vid besök juni 16 räknades 375 bohål – det verkar som svalor fortsätter att gräva tunnlar under merparten av häckningstiden.

Detta understryker vikten av att göra en standardiserad inventering ungefär vid samma datum för att på bästa sätt jämföra resultaten mellan åren.

Sammanfattning av backsvalekolonier i Sverige taget ifrån de riksomfattande inventeringen 2020-2021 i Birdlife´s regi

Län	Antal kolonier	Kolonistorlek (antal bohål)					Tot. antal	Häckningsbiotop			
		Mkt. stor	Stor	Mellan	Liten	Mkt. liten		Täkt	Hög	Stensätt.	Naturlig
Skåne	95	6	28	27	30	4	5289	30	33	5	27
Blekinge	19	0	3	5	8	3	378	6	5	8	0
Gotland	5	1	0	0	2	2	332	1	4	0	0
Öland	25	2	0	13	7	3	1078	3	21	0	1
Kalmar (exkl. Öland)	13	0	2	4	5	2	357	3	7	1	2
Kronoberg	5	0	1	4	0	0	182	2	2	1	0
Jönköping	12	0	3	3	3	3	415	3	4	1	4
Halland	30	0	8	10	8	4	1098	8	22	0	0
Västra Götaland	70	2	16	16	22	14	2911	39	20	11	0
Östergötland	23	2	5	10	4	2	1317	6	13	4	0
Örebro	7	0	3	0	3	1	295	5	2	0	0
Södermanland	7	0	4	1	0	2	313	7	0	0	0
Stockholm	11	1	7	1	2	0	1065	11	0	0	0
Uppsala	9	1	3	2	2	1	800	9	0	0	0
Västmanland	3	0	2	0	0	1	161	3	0	0	0
Värmland	13	0	0	3	5	5	158	4	0	4	5
Dalarna	21	0	4	3	5	9	514	7	3	0	11
Gävleborg	8	0	1	0	4	3	124	7	0	0	1
Jämtland	41	2	5	13	13	8	1563	16	8	2	15
Västernorrland	16	0	1	4	5	6	323	6	2	1	7
Västerbotten	27	0	2	10	8	7	656	6	9	0	12
Norrbotten	40	2	9	9	11	9	2039	10	12	1	17
TOTAL	500	19	107	138	147	89	21 368	192	167	39	102

Tabell 1. Resultat från 2020–2021 års inventeringar. Tabellen visar det totala antalet kolonier per län, samt dess storlek och i vilka biotoper kolonierna återfunnits. Kolonistorlek och häckningsbiotop summerar var för sig det totala antalet kolonier.

Förklaringar:
Mkt. stor... över 200 bohål
Stor.....50 – 200 bohål
Mellan.....20 – 50 bohål
Liten.....5 – 20 bohål
Mkt liten....1 – 5 bohål

Täkt.....Kommersiell sand/grus/bergtäkt
Hög.....Mindre husbehovstäkt, upplagd hög vid gård, byggarbetsplats etc.
Stensättning.....Hamnkaj, ruin, husgrund etc.
Naturlig.....Strandbrink, älvnipa, backskärning etc.
Tot. antal.....Det totala antalet bohål som räknades i länet 2020-21.

Några backsvale-projekt

I ett PS till rapporten om "Skånska strandkolonier 2025" tänkte jag att det kanske vore på plats att berätta lite om andra backsvale-projekt i mitt närområde – Tomelilla-trakten (och på Öland) som jag arbetat med.

Tanken är att detta kanske kan inspirera andra att starta upp liknande projekt. Vill ni veta mer är det bara att kontakta mig legnell@hotmail.com eller via telefon 0707741777.

1. **Golfbanor** har ofta upplagda sandhögar. Är golfbanorna dessutom belägna i områden där det förekommer backsvalor finns chansen att dessa börjar kolonisera någon av dessa högar. Bl.a på golfklubben utanför Fakkenberg och på Ekerums Golf på Öland har backsvalekolonier etablerats de senaste åren. Golfklubbar har tillgång till lämpliga maskiner såsom hjullastare och är dessutom ofta villiga att slå ett slag för den biokogiska mångfalden – bra PR.

Ekerums golf och resort på Öland har under ett antal år haft en backsvalekoloni med 20-30 par. Årligen gräver greenmaster till en bra brant.

2. **"Bondgropar"** har ibland kunnat erbjuda fantastiska möjligheter för backsvalan. Här kan bonden eller hästgårdsägaren årligen ta en skopa sand eller två och skapar samtidigt finfina branter att häcka i. Sådana bondgropar eller hushållsgropar följer inte samma lagstiftning som t.ex kommersiella täkt-företag. Jag har två sådana "bondgropar" i mitt närområde utanför Tomelilla.

SR P4 gjorde en live-intervju med markägaren till en bond-rop mitt i ett rapsfält utanför Östra Vemmerlöv, till ljudet av tjatrande backsvalor. Ca. 50 par häckar i gropen.

Vid Lilla Ramsåsa utanför Tomelilla ligger en grop med en av Sveriges största backsvalekolonier. Minst 100 par häckar ibland de ca 300 bohål de grävt i gropen.

- **3 Avfallsanläggningar** etc, Tomelilla kommun's parkförvaltning har en depå vid sidan av kommunens avfallsanläggning. Här har parkförvaltningen sin maskinpark och många högar av jord och sand. Åtminstone sedan jag flyttade ner till Skåne för 5 år sedan har en mindre koloni häckat i någon av högarna här. Antalet varierar mellan 20-30 par. Det finns flera exempel på att backsvalor börjat häcka vid avfallsanläggningar och liknade miljöer.

Ansvariga på parkförvaltningen gräver årligen till en bra vägg

- **3. Naturreservat.** Här i Skåne finns minst två naturreservat med backsvalekolonier. Den mest kända är väl Maglarp utanför Trelleborg, där det under de senaste åren även häckat biätare. Ilstorp utanför Sjöbo är ett annat exempel på en nedlagd täkt som förvandlats till ett naturreservat. Tidigare, när sandtaget var i kommersiellt bruk, fanns en stor koloni i här. Fortfarande häckar en liten koloni, kanske 10-20 par, i täkten.. En tredje koloni finns alldeles intill ett pyttelitet naturreservat – Sannarna, utanför Åhus där en liten grupp svalor häckar i en upplagd jordhög.

Plötsligt händer det! Biätaren vid Maglarp